

vatel dopustil nového trestného činu, deset let. Zaujal-li nalézací soud za tohoto stavu věci stanovisko, že podmíněné odsouzení je v souzeném případě podle § 2 zák. o podmíněném odsouzení vyloučeno, odpovídá toto jeho stanovisko plně posléze cit. ustanovení zákona, jehož bylo nalézacímu soudu dbáti. Rozsudek není tudíž stížen zmatkem podle § 281 čís. 11 tr. ř.

Čís. 3616.

Výrok o trestu a výrok o podmíněném odsouzení lze napadati také formálními důvody zmatečnosti podle § 281 čís. 4 a 5 tr. ř., avšak jen v mezích naznačených v § 283 tr. ř., totiž jen potud, pokud uplatňovaný formální důvod zmatečnosti slouží jen k dolíčení předpokladů hmotně-právního zmatku podle § 281 čís. 11 tr. ř., jímž lze napadati výroky o trestu a podmíněném odsouzení.

Zákon čís. 417/1920 sb. z. a n. a příslušná prováděcí nařízení byly vydány jen ve prospěch takových vlastníků válečných půjček, kteří vyhovovali stanoveným podmínkám, tedy zejména jen ve prospěch upisovatelů příslušných do republiky Československé, kteří byli vlastníky válečných půjček dne 28. října 1918; stát nechtěl a neměl příčiny zjednávat si oním způsobem úvěr od upisovatelů takto kvalifikovaných.

Byly-li tudíž dohlédací orgány státní o kvalitě upisovatelů uvedeny v omyl a titry IV. státní půjčky byly takovým neoprávněným upisovatelům vydány, byl stát poškozen (§ 197 tr. zák.); okolnost, že ony zákonné předpisy stanoví přesně podmínky, za nichž lze použití úpisů rakouských a uherských válečných půjček, nečiní tu spáchání podvodu na úkor státu naprosto nemožným.

O beztrestný nezpůsobilý pokus zločinu jde jen, bylo-li použito prostředku k přivedení zamýšleného protiprávního výsledku naprosto a bezvýjimečně (in abstracto) nezpůsobilého; pouhá konkrétní nezpůsobilost prostředku nevylučuje trestnost.

Podvod či přestupek podle prvního odstavce § 13 zák. čís. 417/1920 sb. z. a n.; skutková podstata tohoto přestupku.

Zostření trestu těžkého žaláře nebo žaláře nemusí při použití § 55 tr. zák. nastati jen, byl-li trest vyměřen na méně než 6 měsíců.

Není tu vnitřního rozporu, uvádí-li rozsudek jako důvod pro použití mimořádného práva zmírňovacího podle § 54 tr. zák., že polehčující okolnosti jsou v převaze a dají důvodně očekávati, že se obžalovaný polepší, v úvahách o podmíněném odsouzení pak dává výraz přesvědčení, že k polepšení obžalovaného jest potřebí výkonu trestu.

Při řešení otázky, zda lze důvodně očekávati, že odsouzený povede pořádný život i bez výkonu trestu (§ 1 zák. čís. 562/1919) jest především přihlížeti k osobnosti a k osobním poměrům vinníka, jakož i k povaze činu a ke způsobu jeho provedení, pokud z těchto okolností lze usouditi na ony subjektivní momenty.

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnosti obžalovaných Rudolfa Sch-a a Adolfa W-a do rozsudku zemského trestního soudu v Praze ze dne 20. listopadu 1928, pokud jím byli stěžovatelé uznáni vinnými zločinem nedokonaného podvodu podle §§ 8, 197, 200, 203 tr. zák., a zamítl v neveřejném zasedání odvolání obžalovaných z výroku o nepodmíněném odsouzení, mimo jiné z těchto

důvodů:

Zmateční stížnost obžalovaného Sch-a napadá rozsudek soudu první stolice ve výroku, jímž byl uznán vinným zločinem nedokonaného podvodu podle §§ 8, 197, 200, 203 tr. zák., dále ve výroku o trestu a ve výroku, jímž mu bylo odepřeno podmíněné odsouzení, zmateční stížnost obžalovaného Adolfa W-a napadá rozsudek soudu první stolice ve výroku, odsuzujícím ho pro zločin nedokonaného podvodu podle §§ 8, 197, 200, 203 tr. zák. a ve výroku o odepření podmíněného odsouzení. Stížností, jež se dovolávají číselně důvodů zmatečnosti podle § 281 čís. 4, 5, 9 a 10 tr. ř., nelze přiznati oprávnění.

Dovolávající se číselně důvodu zmatečnosti podle § 281 čís. 5 tr. ř., vytýkají stížnosti rozsudku vadu vnitřního rozporu, již shledávají v tom, že rozsudek v rozhodovacích důvodech jednak uvádí, že polehčující okolnosti u stěžovatelů jsou v převaze a dají důvodně očekávat, že se obžalovaní polepší (důvod pro použití § 54 tr. zák.), jednak vyslovuje, že k jejich polepšení je třeba výkonu trestu, protože v trestném činu delší dobu pokračovali a dali tím na jevo sklon ke zločinnosti (důvod pro odepření podmíněného odsouzení). Tato výtka směřuje zřejmě jen proti výroku napadeného rozsudku, jímž bylo stěžovatelům odepřeno podmíněné odsouzení. V tomto směru je však v souzeném případě uplatňování formálního zmatku podle § 281 čís. 5 tr. ř. nepřijatelným. Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyslovil již opět právní názor, že výrok o trestu a výrok o podmíněném odsouzení lze napadati také formálními důvody zmatečnosti podle § 281 čís. 4 a 5 tr. ř., avšak jen v mezích naznačených v § 283 tr. ř., totiž jen potud, pokud uplatňovaný formální důvod zmatečnosti slouží jen k dolíčení předpokladů hmotněprávního zmatku podle § 281 čís. 11 tr. ř., jímž lze napadati výroky rozsudku o trestu a o podmíněném odsouzení. V souzeném případě není tu však tohoto předpokladu; neboť zmateční stížnosti nenapadají výrok rozsudku o odepření podmíněného odsouzení tímto hmotněprávním zmatkem, jenž tu ostatně nepřichází v úvahu již proto, že podmíněné odsouzení bylo stěžovatelům odepřeno nikoli snad proto, že je podle zákona o podmíněném odsouzení vyloučeno, nýbrž proto, že nalézací soud nabytí přesvědčení, že nelze míti za to, že stěžovatelé povedou pořádný život a že tudíž výkonu trestu není zapotřebí. Proti tomuto rozhodnutí, k němuž nalézací soud dospěl vyhrazeným mu volným soudcovským uvažováním, nikoli tedy porušením zákona, jak je předpokládá zmatek podle § 281 čís. 11 tr. ř., lze se brániti jen oprávněným prostředkem odvolání

(§ 283 tr. ř. a posl. odst. § 7 zák. o podmíněném odsouzení). Zmateční stížnost obžalovaného Sch-a vytýká dále ve vývodech vztahujících se k číselně uplatňovanému zmatku podle § 281 čís. 5 tr. ř. nalézacímu soudu, že nerozhodl o návrhu jeho obhájce v závěrečné řeči, by byla stěžovateli rozsudkem přiznána též polehčující okolnost podle § 46 c) tr. zák., záležející v tom, že spáchal trestný čin na ponuknutí jiné osoby. Výtka ta čelí zřejmě proti výroku rozsudku o trestu. I kdyby tu šlo o některou z vad v § 281 čís. 5 tr. ř. uvedených nebo kdyby bylo lze tvrditi, že nalézací soud nerozhodl o návrhu rázu v § 281 čís. 4 tr. ř. předpokládaného, nebylo by tu shora zmíněného předpokladu, za něhož lze výrok o trestu napadati též formálními důvody zmatečnosti podle § 281 čís. 4 nebo 5 tr. ř.; neboť stěžovatel vytýká sice, a to v písemném provedení svého odvolání, výroku rozsudku o trestu zřejmým poukazem též zmatek podle § 281 čís. 11 tr. ř., záležející prý v tom, že nalézací soud mu zostřil podle § 19 tr. ř. trest těžkého žaláře, ač prý se tak státi nemělo, protože mu nebyl vyměřen trest v trvání méně než 6 měsíců; avšak pro dolíčení této hmotněprávní námitky, o níž se stane později ještě zmínka, nemá výtka stížnosti, že nalézacím soudem nebylo přihlíženo k řečené, obhájcem stěžovatelovým prý v závěrečné řeči zdůrazňované polehčující okolnosti, podle povahy věci významu. Stížnost provádí tudíž svou výtkou zřejmě jen odvolání z výroku o výši trestu.

Věcně provádí stížnost obžalovaného Sch-a důvod zmatečnosti podle § 281 čís. 9 a) tr. ř., jen pokud namítá, že čin stěžovatelův nebyl vůbec způsobitelným ke spáchání podvodu, protože prý státní opatření, týkající se použití dluhopisů válečných půjček k upsání IV. čl. státní půjčky byla takového rázu, že bylo jinaké upisování této státní půjčky, než upisování připuštěné zákonem, vyloučeno, ježto prý upsání nebylo uznáno, byly-li doklady i jen poněkud v nepořádku nebo bylo-li v tomto směru i jen sebe menší podezření, a pokud chce tím zřejmě vyjádřiti, že čin stěžovateli za vinu kladený nezakládá vůbec skutkovou podstatu trestného činu náležejícího před soud. Stížnosti nelze přiznati důvodnost. Je pravda, že zákon ze dne 24. června 1920, čís. 417 sb. z. a n., a nařízení vlády ze dne 3. prosince 1920, čís. 633 sb. z. a n., stanoví přesně podmínky, za nichž lze použití dlužních úpisů rakouských a uherských válečných půjček k upsání IV. čl. státní půjčky, a že zejména ustanovují (§ 7 zákona a § 3 nařízení), že upisovatel je povinen jednotlivé podmínky prokázati způsobem v § 8 zákona uvedeným, avšak z toho nelze dovozovati, že při upisování IV. čl. státní půjčky použitím dluhopisů rakouských nebo uherských válečných půjček bylo spáchání podvodu na úkor státu naprosto nemožným. Přes ona přísná ustanovení zákona a nařízení vlády mohlo dojít při upisování čl. státní půjčky použitím dlužních úpisů rakouských nebo uherských válečných půjček ke spáchání podvodu na státu, k oklamání úředníka o úpisech rozhodujícího listivým předstíráním nebo jednáním předsevzatým v úmyslu směřujícím k poškození státu na jeho majetku nebo na právech, nejen tenkrát, nepočínal-li si úředník dosti opatrně, nýbrž i tenkrát, postupoval-li sice ostražitě, nemohl-li však přes to šálivý ráz prostředků pachatelem za

účelem spáchání podvodu použitých poznati. O beztrestný nezpůsobilý pokus zločinu jde však jen, bylo-li použito prostředku k přivodění zamýšleného protiprávního výsledku naprosto a bezvýjimečně (in abstracto) nezpůsobilého. Pouhá konkrétní nezpůsobilost prostředku nevylučuje trestnost. V souzeném případě zjišťuje rozsudek v rozhodovacích důvodech, že k protiprávnímu výsledku, k jehož přivodění úmysl stěžovatelův směřoval, nedošlo jen následkem ostražitosti třetích osob, jimž byly dluhopisy válečných půjček postoupeny, pokud se týče následkem opatrnosti státního komisaře, jemuž bylo úpisy zkoumati. Z toho plyne, že šlo jen o konkrétní nezpůsobilost prostředků stěžovateli použitých a že tu v důsledku toho beztrestný nezpůsobilý pokus nepřichází v úvahu. Pokud zástupce zmateční stížnosti s hlediska téhož zmatku při veřejném líčení dovozoval, že vzhledem k tehdejší situaci na peněžním trhu nemohl stát jednáním obžalovaných býti poškozen, poněvadž i při upisování IV. státní půjčky použitím válečných půjček cizinců dostalo se státu potřebného úvěru levněji, neprovádí tím uplatňovaný hmotněprávní důvod zmatečnosti po zákonu, pokud nevychází ze skutkových zjištění nalézacího soudu o možnosti škody a o její výši, kterážto zjištění stížnost po formální stránce nenapadá. Jinak je stížnost i v tomto směru neodůvodněná. Z ustanovení zákona čís. 417/1920 sb. z. a n. a z prováděcích předpisů k němu plyne jasně, že zákon i prováděcí nařízení byly vydány ve prospěch jen takových vlastníků válečných půjček, kteří vyhovovali podmínkám, tedy zejména jen ve prospěch upisovatelů příslušných do republiky Československé, kteří byli vlastníky válečných půjček dne 28. října 1918, a že stát nechtěl a neměl ani příčiny oním způsobem zjednávat si snad úvěr od upisovatelů takto nekvalifikovaných. Pakli tudíž dohlédací orgány státní o kvalitě upisovatelů byly uvedeny v omyl a titry IV. státní půjčky takovým neoprávněným upisovatelům byly vydány, byl stát poškozen. Při posuzování této škody soudem bylo lhostejno, zda si stát mohl či nemohl opatřiti půjčky a za jakých podmínek jinde, bylo lhostejno, jaká byla situace na peněžním trhu a potřeba peněz státu, rozhodnými byly podmínky zákonů a nařízení o upisování těchto půjček. Kdo těmto podmínkám nevyhovoval, nesměl upisovati a byly mu přihlášky i peníze vráceny. Kdyby byl stát snad chtěl si opatřiti úvěr ve výši a zúročitelnosti IV. státní půjčky i jinakým způsobem — od vlastníků válečných půjček, kteří nebyli čl. státními občany v době před 28. říjnem 1918 — nebyl by upisování těchto půjček obmezovat na předpřevratové vlastníky válečných půjček příslušné do čl. státu a nebyl by jiné vlastníky půjček vylučovat. Stát vydal určité předpisy o upisování těchto půjček a zavazoval se na základě těchto norem k určitým plněním, pokud pak plniti musí více, než by byl podle těchto norem plniti musil majitelům válečných půjček, jest poškozen.

Dovolávajíc se důvodu zmatečnosti podle § 281, čís. 10 tr. ř. namítá stížnost obžalovaného Sch-a, že skutek mu za vinu kladený, na němž se rozhodnutí zakládá, byl nesprávným výkladem zákona podřaděn pod ustanovení §§ 8, 197, 200, 203 tr. zák., ač prý měl býti správně podřaděn jen pod ustanovení prvního odstavce § 13 zákona ze dne 24. června 1920,

čís. 417 sb. z. a n., a to proto, že prý tu šlo jen o obmyslné jednání rázu v tomto ustanovení zákona předpokládaného. I tu jde o námitku neodůvodněnou. První odstavec § 13 uv. zákona ustanovuje: »Každý, kdo by obmyslným jednáním způsobil, že dlužní úpisy válečných půjček jím proti předchozím ustanovením složené byly přijaty, nebo se o to pokusil, bude potrestán řádným soudem pro přestupek, pokud tu není skutkové povahy těžšího trestného činu.« V souzeném případě zjišťuje však rozsudek v rozhodovacích důvodech, že se stěžovatelé dopustili ve vzájemném srozumění lstivého předstírání a jednání, záležejícího v tom, že vydávali dlužní úpisy rakouských válečných půjček ve jmenovité hodnotě 6,500.000 K vědomě neprávem za majetek čsl. státních příslušníků a zadali tyto dlužní úpisy válečných půjček, o nichž věděli, že jich (jako majetku cizinců) k upsání IV. čsl. státní půjčky použito býti nesmí, oprávněným upisovným k úpisu na tuto půjčku, že jednali při tom v úmyslu, by tímto lstivým předstíráním a jednáním uvedli úředníka o úpisech rozhodujícího v omyl, jímž měl čsl. stát utrpěti na svém majetku škodu 2.000 Kč převyšující, a že k zamýšlenému oklamání úředníka a k poškození státu na majetku nedošlo jen následkem ostražitosti třetích osob, jimž byly ony dluhopisy válečných půjček postoupeny, pokud se týče následkem opatrnosti státního komisaře. Tím jsou zjištěny všechny náležitosti skutkové podstaty zločinu nedokonaného podvodu podle §§ 8, 197, 200, 203 tr. zák., trestného činu, jenž jest těžší než přestupek podle § 13 odst. prvý zákona ze dne 24. června 1920, čís. 417 sb. z. a n. Podřadil-li tedy nalézací soud zjištěné jím obmyslné jednání stěžovatelů nikoli pod toto ustanovení zákona, nýbrž pod přísnější ustanovení §§ 8, 197, 200, 203 tr. zák., nelze mu důvodně vytýkati mylné právní posouzení věci.

Jakž bylo již svrchu poznamenáno, uplatňuje obžalovaný Sch. v písemném odvolání zřejmým poukazem zmatek podle § 281, čís. 11 tr. ř. tím způsobem, že namítá, že rozsudek zostřuje trest těžkého žaláře v trvání 6 měsíců stěžovateli použitím §§ 54, 55 tr. zák. podle § 19 tr. zák. posty, ač prý zostření trestu těžkého žaláře nebo žaláře má při použití § 55 tr. zák. nastati jen, byl-li trest vyměřen v trvání méně než 6 měsíců. Ani tu nelze stížnosti přiznati oprávnění. Názor stěžovatelův nemá v doslovu a smyslu § 55 tr. zák. opory. Toto ustanovení zákona ukládá naopak soudu, by při použití práva záměny trestu podle tohoto § nahradil delší dobu trestu těžkého žaláře nebo žaláře vždy, tedy bez ohledu na trvání uloženého trestu, jedním nebo více ze zostření v § 19 tr. zák. vypočtených. Ostatně bylo trest těžkého žaláře, o nějž tu jde, již vzhledem k předpisu § 3 zák. ze dne 15. listopadu 1867, čís. 131 ř. zák., podle § 19 tr. zák. zostřiti.

Oprávnění nelze přiznati ani odvolání, jímž se obžalovaný Rudolf Sch. a Adolf W. domáhají přiznání podmíněného odkladu výkonu trestu. Není tu vnitřního rozporu, když napadený rozsudek jednak (jako důvod pro použití mimořádného práva zmírňovacího podle § 54 tr. zák.) uvádí, že polehčující okolnosti jsou v převaze a dají důvodně očekávati, že se obžalovaný polepší, jednak (v úvahách o podmíněném odsouzení) dává

výraz přesvědčení, že k polepšení obžalovaného jest potřebí výkonu trestu. Odvolání přehlíží, že podkladem obou těchto výroků byla různá ustanovení zákona, založená též na podstatně různých hlediskách: v § 54 tr. zák. jde jen o výměru trestu, při otázce podmíněného odsouzení však ještě o odklad trestu již vyměřeného a o jeho případné nevykonání vůbec. Rozdíl mezi oběma hledisky spočívá tedy jednak v intenzitě důvodů, polepšení nasvědčujících, jednak v tom, že podmíněné odsouzení má místo jen, je-li odůvodněna naděje, že se vinník polepší bez výkonu trestu. S tohoto stanoviska si ony úsudky nalézacího soudu neodporují. Pokud nalézací soud výrok o odeprání podmíněného odkladu výkonu trestu odůvodnil též poukazem na veřejný zájem, jenž byl trestným činem obžalovaných hrubě porušen, nelze mu ovšem přisvědčiti. Neboť při řešení otázky, zda lze důvodně očekávati, že odsouzený povede pořádný život i bez výkonu trestu (§ 1 zák. o podmíněném odsouzení), jest především přihlížeti k osobnosti a k osobním poměrům vinníka, jakož i k povaze činu a ke způsobu jeho provedení, pokud z těchto okolností lze usouditi na ony subjektivní momenty. Avšak nalézací soud o věci uvažoval též s tohoto správného hlediska a při tom dospěl k úsudku, že tu není předpokladů pro povolení podmíněného odkladu výkonu trestu. Vývody odvolání nejsou s to, by vyvrátily správnost tohoto úsudku. Ani zrušovací soud neshledal podstatných důvodů, zvláštních okolností vyplývajících buď z povahy obžalovaných nebo z povahy činu, jež by odůvodňovaly spolehlivý předpoklad, že odsouzení i bez výkonu trestu povedou pořádný život.

Čís. 3617.

Pod názvem »shluknutí«, který jest společným pojmenováním všech trestných činů podle §§ 279—284 tr. zák., upravuje trestní zákon více trestních norem a tvoří více různých a od sebe odlišných skutkových podstat, spojených tím, že všechny směřují proti veřejnému pokoji a řádu, aniž jest v určité normě pojem ten vymezen způsobem vyčerpávajícím.

I rozpuštěný tábor lidu jest shluknutím, jež má na mysli § 283 tr. zák.

Přestupku podle §§ 14 a 19 zákona ze dne 15. listopadu 1867, čís. 135 ř. zák. se dopouští, kdo, jsa přítomen při shromáždění, ať podle zákona nebo proti zákonu odbývaném, neopustí je a neodejde ihned, jakmile bylo prohlášeno vládním zřízencem nebo úřadem za rozpuštěné; nevyhoví-li však kromě toho ještě další zvláštní výzvě k rozchodu, učiněné po rozejití se shromáždění, dopouští se přečinu podle § 283 tr. zák.

S hlediska § 283 tr. zák. se nevyžaduje, by bylo více lidí shluknuto právě na onom místě, kde byl pachatel; stačí, že trvalo v té době a v oněch místech ještě nebezpečí srocování, směřujícího proti veřejnému pokoji a řádu, a že stráží bylo čeleno nebezpečí tomu rozptylováním davů (hlouček) a vyzýváním, třeba jednotlivců, by se v místech těch nezdržovali a se rozešli, a že oné výzvy k rozchodu nebylo uposlechnuto.

(Rozh. ze dne 10. října 1929, Zm I 190/29.)